

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 7, p. 49-59, December 2012

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN
FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:
ARDAHAN İLİ ÖRNEĞİ**

*ANALYSIS OF THE LEVEL OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS'
HOPELESSNESS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES: EXAMPLE OF
ARDAHAN PROVINCE*

Alptürk AKÇÖLTEKİN

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Salih DOĞAN

Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Ana Bilim Dalı

Abstract

In this study, it's been aimed to determine the level of elementary school teachers' hopelessness and whether the level of hopelessness differ in terms of some personal variables. 117 elementary school teachers who were randomly selected among the elementary school teachers working in the Primary schools in Ardahan participated this research. A scale consisting of two parts has been used to collect the data. The first part consists of Beck Hopelessness Scale and the second part consists of the General Information Form which was developed by the researchers of this study. Kolmogorov-Smirnov Test has been applied to the data in order to determine the appropriate statistical way to analyze the data which had been collected in this research. According to the test, the data doesn't have a normal distribution and the statistical analysis can only be done by using nonparametric tests. For that reason, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis H Test has been used to analyze the data. According to the data obtained from the study: the level of elementary school teachers' hopelessness is low. In addition to that, in the analysis of the second part of the scale which consists of General Information Form including the demographic variables of the teachers, it's been concluded that there is not a statistically significant difference between the demographic variables some of which are the teachers' gender, marital status, the grade of students they educate, variabilities of their families' hometown and the level of their hopelessness.

However it's also been concluded that there is a statistically significant difference between the level of their hopelessness and some other demographic variables which are their age, educational level, seniority and the duration of working at the same school.

Keywords: Hopelessness, Elementary School Teacher, Beck Hopelessness Scale

Öz

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile, umutsuzluk düzeylerinin bazı kişisel değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Ardahan İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinden rastlantısal olarak seçilen 117 adet sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında 2 kısımdan oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin birinci kısmını "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ikinci kısmını ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu" oluşturmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizinde kullanılacak olan istatistiki yöntemin belirlenmesi için ise verilere Kolmogrov-Simironov testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucu verilerin normal dağılım göstermediği ve nonparametric testler kullanılarak istatistiki analizinin sağlanabileceği tespit edilmiştir. Bu yüzden verilerin analizinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H Testi'nden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya ek olarak sınıf öğretmenlerine uygulanan ölçeğin 2. kısmını oluşturan genel bilgi formun da yer alan demografik değişkenlere göre öğretmenlerin umutsuzluk düzeyleri incelendiğinde ise; öğretmenlerin bazı demografik değişkenlerinden olan cinsiyet, medeni durum, okuttukları sınıf türü ve ailelerinin yaşadığı yer değişkenleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerin diğer demografik değişkenleri olan yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve aynı okulda görev yapma süresi değişkenleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Umutsuzluk, Sınıf Öğretmeni, Beck Umutsuzluk Ölçeği

1. GİRİŞ

Toplumlarda gelişimi, değişimi ve üretimi sağlayan en önemli unsur o toplumun bireyleridir. Toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli bireylerin varlığı ilerlemeyi ve gelişimi de beraberinde getirecektir. İyi bir geleceğin temelleri teknolojik gelişmeleri takip eden bu gelişmeleri kullanabilen, problem çözebilen, bilgiye nasıl ulaşabileceğini bilen ve yapabilecekleri konusunda kendisine inanan bireyler oluşturmaktadır. Tüm bu üst düzey yeterliliklere sahip olan bir bireyin ileriye yönelik bakış açısı ve gelecekte beklediği çok önemlidir. Bir bireyin yapabilecekleri ve çevresine katkısı gelecekle ilgili düşüncelerinin pozitiflik düzeyine paralel olarak artarken umutsuzluk düzeyine paralel olarak azalmaktadır (Abela ve Seligman 2000; Poch, Villar ve Caparros, 2004). Umutsuzluk, bireylerin geleceğe ilişkin olumsuz beklentileridir. Diğer bir ifade ile umutsuzluk geleceğe ilişkin kötümserlik derecesidir (O'Conner, Cennery ve Cheyne 2000). Umut ve umutsuzluk karşıt kavramlardır. Umut gelecekle ilgili bir amacı gerçekleştirmedeki olumlu, umutsuzluk ise olumsuz beklentilerdir (Dilber ve Seber 1993). Buna ek olarak umutsuzluk, kötü olayların, durumların oluşacağı ve bireyin bunu değiştirmek için hiçbir şey yapamayacağına inanması ve buna paralel olarak yaşadığı yüksek umutsuzluk düzeyiyle birlikte depresyon belirtileri sergilemesi olarak da tanımlanabilir. Belirli bir olumsuz duruma ilişkin özümsemeler bireyin umutsuzluk geliştirme olasılığını artırarak umutsuzluk gelişmesine neden olabilmektedir (Abela ve

Seligman, 2000). Umut ve umutsuzluk bireyin geleceğe yönelik beklentilerinin gerçekleşme imkanını ifade eder (Şahin, 2002). Umut ve umutsuzluk bireyin gelecekteki gerçek amaçlarına ulaşma olanaklarının olası yansımalarıdır. Umut ve umutsuzluk karşıt beklentileri simgeler. Umutta amaca ulaşmak için uygulamaya konan planların başarılacağı öngörüsü varken, umutsuzlukta başarısızlık yargısı vardır (Dilber ve Seber,1993). Umutsuzluk geçmişte yaşanmış yaşam örüntüsünün genelleme yaparak geleceğe atfedilmesidir. Kişinin sorunlarına çare bulamaması, kişiyi umutsuzluğun içerisine itmektir. Umutsuzluk çaresizliğin getirmiş olduğu nihai bir sonuçtur (Collins ve Cutcliffe 2003; Akt, Üngüren ve Ehtiyar, 2009). Bunun sonucu olarak bireyler psikolojik ve fiziksel durumlarında olumsuz belirtiler gösterebilmektedir. Bireylerde ortaya çıkan umutsuzluk neticesinde bu duruma bağlı olarak depresyon geliştiren bireyler, isteksizlik, güçsüzlük, güdülenme eksikliği, karamsarlık, dikkatini verememe ve yaşamında düzensizlik gibi belirtiler sergileyebilir (Ceylan, 2004). Bu durumdan yola çıkarak öğretmenlerinde gerek sosyal gerekse mesleki hayatlarında karşılaştıkları olumsuzlar ve sorunların onların umutsuzluk düzeylerine etki edebileceği ve bu durumunda eğitim öğretimin kalitesini düşürebileceği düşünülmektedir. Eğitimde kalite sorunu her zaman gündemdedir. Bir okulun verimliliğinde en önemli etkenlerden birisi “öğretmen” faktördür. Öğretmenlerden nitelikli eğitim hizmeti bekleyebilmek için onlara uygun çalışma ortamları sağlanmalıdır. Bu bağlamda, öğretmenlerin bedensel sağlıklarının yanında psikolojik ve sosyal yönden de sağlıklı olmaları çok önemlidir. Sorunlarla boğuşan bir öğretmenden verimli ders yapması beklenemez (Peker, 2002). Öğretmenin mesleki yorum ve yaklaşımı, sadece sınıf içindeki ders etkinliklerinin niteliğini belirleyen bir faktör değildir. Aynı zamanda öğrencinin ders çalışma ve okula karşı tutumunu da önemli ölçüde etkileyen bir faktördür (Aydın, 2007). Öğretmenlik mesleği, kendisinden beklenen görevler açısından çok şey yapılması beklenen bir meslektir. Bu durum öğretmenlerin işlerini sürdürmeyeceklerine daire bir inanç geliştirmelerine neden olarak, yüksek düzeyde bir strese neden olabilmektedir. Öğretmenlerin yoğun stres, tükenmişlik ve umutsuzlukları, öğretmenin kendisini ve aile hayatını olumsuz yönde etkilediği gibi kaçınılmaz bir şekilde öğretimle ilgili çevresini (öğrenci, veli, okul) da etkilemektedir (Guglielmi ve Tatrow, 1998). Diğer bir ifadeyle, öğretmenlerin yaşadıkları stres, tükenmişlik ve umutsuzluk, ailelerin, yöneticilerin, öğrencilerin ve velilerin yani tüm toplumun üzerinde anlamlı etkilere sahip olup doğrudan ya da dolaylı olarak tüm topluma yansımaktadır (Friedman ve Farber, 1992). Amerikan Stres Enstitüsü'nün yaptığı çalışma sonucun göre, öğretmenlik sağlığı tehlikeye sokan ve günlük yaşamsal problemlerle başa çıkmayı zorlaştıran yüksek riskli meslek gruplarından biri olarak değerlendirilmektedir (Baltaş ve Baltaş, 1998).

Bu bilgilerden yola çıkarak ilgili literatür taraması yapıldığında var olan çalışmaların genellikle öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin araştırıldığı fakat sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyi hakkında herhangi bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiş ve bu eksikliği gidermek adına konu araştırılmaya değer görülmüştür. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- 1) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzlukları hangi düzeydedir?
- 2) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- 5) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile medeni durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile okuttukları sınıf türü arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 7) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 8) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile aynı okulda görev yapma süreleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 9) Sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile ailelerinin yaşadığı yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Deseni

Bu araştırma betimsel nitelikte tarama modeli kullanılarak hazırlanmıştır. Betimsel araştırmalar çalışılan konuyu tanımlamayı amaçlamaktadır. Tarama modeli ise var olan bir durumu var olduğu biçimde ve nesnel bir yaklaşımla ortaya koyma üzerine temellendirilmiştir (Karasar, 1999).

2.2 Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu Ardahan İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda görev yapmakta olan 44 erkek, 73 kadın olmak üzere toplam 117 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan “Genel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğretmenlerin umutsuzluk düzeylerini belirlemek için ise Beck, Lester ve Trexler (1974) tarafından geliştirilen “Beck Umutsuzluk Ölçeği” (BUÖ) kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşmakta, ölçekte yer alan sorulara doğru – yanlış tarzında cevap verilmekte ve ölçek negatif beklentileri yansıtmaktadır. Ölçekte yer alan 2.,4.,7.,9.,11.,12.,14.,16.,18 ve 20. maddelere verilen yanıt “evet” ise 1 puan; 1.,3.,5.,6.,8.,10.,13.,15 ve 19. maddelere verilen cevap “hayır” ise 1 puan verilmektedir. Bunların aksi olarak verilen cevaplara ise 0 puan verilmektedir. Elde edilen toplam puan “umutsuzluk” puanını oluşturmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmektedir. Alınan puanın yüksek olması bireyde yüksek umutsuzluk olduğunu, alınan puanın düşük olması ise bireyin umutsuzluk düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir. Araştırmada kullanılan Beck Umutsuzluk Ölçeğinden alınan umutsuzluk puanı dört grup içinde sınıflandırılarak; 0-3 arası umutsuzluğun tamamen olmadığını, 4-8 arası hafif umutsuzluk olduğunu, 9-14 arası orta seviyede umutsuzluk olduğunu, 15-20 arası ise ileri derecede umutsuzluğu ifade etmektedir (Beck ve Steer 1988 Akt; Gençay, 2009). Araştırmada kullanılan Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından yapılarak 0,75 olarak hesaplanmıştır. Nunally (1978) Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçüt olarak en düşük 0.70 alındığında ölçek güvenilirliğinin yeterli olduğunu kabul etmektedir.

2.4 Verilerin Analizi:

Elde edilen veriler, SPSS 15.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilere uygulanan Kolmogrov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği ($p < 0,05$) ve nonparametric testler kullanılarak analiz edilebileceği belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, medeni durum, okuttukları sınıf türü, eğitim düzeyleri, aynı okulda görev yapma süreleri ve ailelerinin yaşadığı yer bağımsız değişkenler olarak; umutsuzluk düzeyleri ise bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden cinsiyet, medeni durum, okuttukları sınıf türü değişkenlerinin analizinde Many-Whitney U testi; araştırmanın diğer bağımsız değişkenleri olan yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, aynı okulda görev yapma süresi ve ailelerinin yaşadığı yer değişkenlerinin analizinde ise Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin istatistiki karşılaştırmasında ise; $p < 0,05$ düzeyinde anlamlılıkları yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan 117 adet sınıf öğretmenine uygulanan Beck Umutsuzluk Ölçeğinden elde edilen verilerden yola çıkarak bulunan araştırma sonuçları tablolar halinde sırası ile sunulmuştur.

Tablo 1: Tutum ölçeğinden alınan puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Ölçek Umutsuzluk	Ölçekten Alınan Puanlar				
	N	$\bar{X}$	ss	En Düşük	En Yüksek
	117	4,95	4,53	0	19

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $\bar{X}$:4,95 standart sapmanın ise 4,53 olduğu belirlenmiştir. Ölçekten elde edilen en düşük puan 0 ve en yüksek puan 19 olup dağılımın genişliği 19'dur. Bu genişlik, ölçekten alınabilecek puanlara ilişkin genişliğin (0-20) çok büyük bir kısmını kapsamaktadır. Veri grubunun dağılımına bakıldığında ortalamanın düşük (4-8) aralığında olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerini hafif umutsuzluk düzeyinde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 2: Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre Many-Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	73	59,73	2628,00	1574,000	0,856
Erkek	44	58,56	4275,00		

Tablo 2'de kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin umutsuzluk düzeyleri incelendiğinde, erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin puan ortalamaları arasında farklılık bulunmasına rağmen, bu farklılığın öğretmenlerin umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığa neden olmadığını göstermektedir ($p > 0,05$).

Tablo 3: Sınıf öğretmenlerinin yaş değişkenine göre Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
18-25	16	70,22			
26-35	73	61,49	2	6,252	0,044
36-45	28	46,09			

Tablo 3'deki veriler incelendiğinde; Sınıf öğretmenlerinin yaşlarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunduğu ve bu farklılığında 18-25 yaş arasında göreve yeni başlayan öğretmenlerden kaynaklandığı görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 4: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
0-5 Yıl	58	68,28			
6-10 Yıl	27	55,09	2	9,877	0,007
10 ve Yıl Üzeri	32	45,40			

Tablo 4'deki veriler incelendiğinde; Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu gözlenmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 5: Sınıf öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre Many-Whitney U-testi sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Evli	71	55,60	3947,50		
Bekar	46	64,25	2955,50	1391,500	0,176

Tablo 5'deki veriler incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin medeni durumları ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı gözlenmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 6: Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf türü değişkenine göre Many-Whitney U- testi sonuçları

Sınıf Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Birleştirilmiş Sınıf	15	62,33	935,00		
Müstakil Sınıf	102	58,51	5968,00	715,00	0,682

Tablo 6'deki veriler incelendiğinde; Sınıf öğretmenlerinin ders işledikleri sınıf türü değişkenine göre umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$).

Tablo 7: Sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
Lisans	107	61,86			
Yüksek Lisans	10	28,35	1	9,001	0,003

Tablo 7'deki veriler incelendiğinde; Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumu ile umutsuzluk düzeyi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 8: Sınıf öğretmenlerinin aynı okulda görev yapma süresi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Aynı Okulda Yapma Görev Süresi	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
0-5 Yıl	77	64,60			
6-10 Yıl	21	42,60	2	7,420	0,024
10 Yıl ve Üzeri	19	54,42			

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde; Öğretmenlerin aynı okulda görev yapma süresi ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna varılmıştır ($p < 0,05$).

Tablo 9: Sınıf öğretmenlerinin ailelerinin yaşadığı yer değişkenine göre Kruskal Wallis H testi sonuçları

Ailelerinin Yaşadığı Yer	N	Sıra Ortalaması	SD	X ²	p
Köy	15	55,67			
İlçe	25	61,06	2	0,239	0,887
Şehir	77	58,98			

Tablo 9'deki veriler incelendiğinde; Sınıf öğretmenlerinin ailelerinin yaşadığı yer ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda Sınıf öğretmenlerinin genel umutsuzluk puan ortalamasının hafif düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Şahin (2009)'in eğitim fakültesi öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini incelediği çalışmasında, eğitim fakültesi öğrencilerinin hafif umutsuzluk düzeyinde olduklarını tespit ettiği araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ceyhan (2004) Ortaöğretim Alan Öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programında öğrenim gören öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeyini araştırdığı çalışmasında öğretmen adaylarının genel olarak umutsuzluk düzeyinin düşük olduğu sonucunu elde etmiştir.

Araştırma sonucu elde edilen veriler çalışma sonucu elde edilen sonuçla paralellik göstermektedir. Bayazıt ve Ulusoy (2005) eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeyinin orta düzeyin altında ve hafif umutsuzluk seviyesine yakın olduğu sonucunu elde etmiştir. Araştırma sonuçları bu yönüyle paralellik göstererek çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerinin cinsiyetlerine göre değişim durumu incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Ulucan ve ark. (2011) Beden eğitimi ve Spor Yüksekokuluna devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini araştırdığı çalışmada öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmada ki bulgular bu sonuçla paralellik göstermektedir. Tekin ve Filiz (2008) Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini incelediği çalışmada öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna varmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bu sonuç araştırma bulgularıyla paralellik göstererek destekler niteliktedir. Aras (2001) Müzik bölümü lisans öğrencilerinin umutsuzluklarını incelediği çalışmada öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucunu elde etmiştir. Bu sonuç ile araştırma verilerinden elde edilen sonuç paralellik göstermektedir. Tümkaya ve ark. (2011) Lise öğrencilerinin umutsuzluk düzeyini incelediği çalışmada da cinsiyet ile umutsuzluk düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu elde etmiştir. Çalışmada elde edilen sonuç dolaylı olarak bu sonucu destekler niteliktedir. Oğuztürk ve ark. (2011) üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyini incelediği çalışmada üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark olmadığını ifade etmektedir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular bu sonucu destekler niteliktedir. Dereli ve Kabataş (2009) Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeyini incelediği araştırmasında son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ile cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmıştır. Araştırma sonucu elde edilen sonuç ile çalışmada elde edilen sonuç paralellik göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; umutsuzluk düzeyi ile yaşları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunduğu ve farklılığında 18-25 yaş aralığındaki öğretmenlerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bu verilerden hareketle genç öğretmenlerin umutsuzluk düzeyinin meslekte uzun yıllar çalışan öğretmenlere kıyasla çok daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemi ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunduğu ve bu farkında 0-5 yıl arası görev süresine sahip olan, yani göreve yeni başlayan öğretmenlerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu sonuç ile araştırmanın üçüncü alt problemindeki sonuç birbirini destekler niteliktedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin medeni durum değişkeni ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin medeni durumu ile umutsuzluk düzeyi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmanın altıncı alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf türü ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeyleri ile okuttukları sınıf türü arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmanın yedinci alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin eğitim seviyesi ile umutsuz düzeyi arasında istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunduğu ve bu farkında lisans eğitimiyle sınırlı kalan öğretmenlerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen verilerden hareketle; sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi arttıkça umutsuzluk düzeylerinin de çok ciddi bir şekilde azaldığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin aynı okulda görev yapma süresi ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin aynı okulda görev yapma süresi ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu ve bu farklılığında 0-5 yıl arası aynı okulda görev yapan öğretmenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni öğretmenlerin farklı okul veya şehirlerde çalışmak istiyor olması veya çalışma ortamının beklentilerine cevap vermiyor olması olarak değerlendirilebilir. Elde edilen verilerden yola çıkarak aynı okulda 6-10 yıl aralığında bir süredir görev yapan sınıf öğretmenlerinin umutsuzluk düzeylerinin 10 yıl ve üzeri süredir aynı okulda görev yapan sınıf öğretmenlerine oranla çok daha az olması öğretmenlerin belirli bir süre sonra çalıştıkları ortama tam olarak adapte olması ve çalışma şartlarını kabul etmesinden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Fakat sınıf öğretmenlerinin aynı okulda 10 yılın üzerinde bir süre çalıştıktan sonra umutsuzluk düzeylerinin yeniden arttığı gözlenmesi ise öğretmenlerin aynı okulda 10 yılın üzerinde bir süre çalıştıktan sonra yeni bir ortam arayışı içine girdiklerini ve buna bağlı olarak umutsuzluk düzeylerinin tekrar arttığı sonucu çıkarılabilir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi olarak sınıf öğretmenlerinin ailelerinin yaşadığı yer ile umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise; sınıf öğretmenlerinin ailelerinin yaşadığı yer ile umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

5. KAYNAKÇA

- ABELA, J.R.Z. ve SELİGMAN, M.E.P. (2000). The Hopelessness Theory Of Depression: a Test Of The Diathesis-stress Component İn The İnter-Personel And Achievement Domains. *Cognitive Therapy And Research*, 24(4), 361-378.
- AYDIN, A. (2007). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- ARAS, A. (2001). Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Örneği. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(31).509-524.
- BAŞTAŞ, A. ve BALTAŞ, Z. (1998). Stresle Başa Çıkma Yolları (18. Baskı) Remzi Kitabevi: İstanbul.

- BAYAZIT, B. ve ULUSOY, Ö.Y. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü İle Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü 4. Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. 10-11 Haziran, Bursa.452-458.
- BECK, A.T. WEISSMAN, A. LESTER, D., TREXLER. L. The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale. *J Consult clin Psychol* , 1974; 42. 862- 865.
- CEYHAN, A.A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1,91-101.
- DERELİ, F. ve KABATAŞ, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26. 31-36.
- DURAK, A. PALABIYIKOĞLU, R. (1994). Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerlilik Çalışması. *Kriz Dergisi*, 2(2), 311-319.
- DİLBER, N. ve SEBER, G. (1993). Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İhtiharda Önemi. *Kriz Dergisi*, 1(3): 134-8.
- FRIEDMAN, I.A. ve FARBER, B.A (1992). Professeonal Self- Concept As a Predictor Of Teache Burnout. *Journal of Educational Research*, 84(1), 28-35.
- GENÇAY, S. (2009). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk ve Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*.8(27), 380-388.
- GUGLIELMI, R.S ve TATROW, K. (1998). Occupational Stres, Burnout And Health İn Teachers: A Methodological And Theoretical Analysis. *Review Of Educational Research*, 68(1), 61-99.
- KARASAR, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (11. Baskı), Nobel Yayın Evi. Ankara.
- NUNNALLY, J.C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd. Ed). New York: McGraw Hill.
- O'CONNER, R.C. CONNERY, H. ve CHEYNE, W.M. (2000). Hopelessness: The Role Of Depression, Future Directed Thinking And Cognitive Vulnerability. *Psychology, Health and Medicine*, 5(2), 155-162.
- OĞUZTÜRK, Ö. AKÇA, F. ŞAHİN. G. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri*. 14,173-184.
- PEKER, R. (2002). Anaokulu, İlköğretim ve Lise Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişliğin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(15).
- POCH, F.V. VİLLAR, E. CAAPRROS, B ve ark. (2004). Feelings Of Hopelessness in a Spanish University Population. *Soc. Psychiatry Epidemiol*, 39:326-334.
- SEBER, G. DİLBAZ, N. KAPTANOĞLU, C. TEKİN, D. (1993). Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 39-142.
- ŞAHİN, C. (2009). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27. 271-286.
- ŞAHİN, A. (2002) İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 143-157.

- TEKİN, M. FİLİZ, K. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk ve Boyun Eğici Davranış Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. (1) VI. 27-37.
- TÜMKAYA, S. ÇELİK, M. AYBEK, B. (2011). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar, Otomatik Düşünceler, Umutsuzluk ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(20).77-94.
- ÜNGÜREN, E. EHTİYAR, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. Journal of Yasar University. 4(14), 2093-2127.
- ULUCAN, H. KILINÇ, M. KAYA, K. TÜRKÇAPAR, Ü. (2011). Beden Eğitimi Spor Yüksekokullarında Öğrenimlerine Devam Eden Öğrencilerin Umutsuzluk ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, (3) 13. 349-356.